

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה כתוב? בעמדם, כלומר, בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה כנפיהן של החיות, כמו שאמרנו. אמר לו, עבור בן באתי לשמע מפיד רוח של חכמה, סדר, והשלוש שלמעלה שנתן בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים - הקו הזה שפניחים האמנים לבנות הבנין שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן, כך עשה הקדוש ברוך הוא קו למים שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. זהו שכתוב (איוב לח יא) ואמר עד פה תבא ולא תסיר.

ושנינו, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא את הים, ואיזהו הגבול? רבי אבא אומר, זה החול, שכתוב (ירמיה ה) אשר שמתני חול גבול לים. וכשרואים את החול הזה, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה שהוא עקר העולם המים, שהרי שמים נטלו מהם את השם, מי"ם שמי"ם, ולמה? אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש וברא ממנו שמים, כלומר אש ומים.

אמר רבי יודאי, לא כך, שהרי מהחכיבות שלפני הקדוש ברוך הוא נבראו השמים. אמר רבי אלעזר, ויפה אמר רבי יצחק, ולא קשה כמה שאמר רבי יודאי, וכשתדע מהו המים, תדע את עקר הדבר.

ובשבא רבי בא, נכנסו לפניו רבי יהודה ורבי חייא. אמרו לו, יאמר לנו מורנו העקר של דבר אחד מאותם סודות עליונים. אמר, אמר דבר אחד, וטוב למי שיהיה לו לב לדעת.

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה פתיב. (ס) בעמדם, כלומר בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה פנפיהן של החיות בדרך אמרן. אמר ליה, מטול בן אתית למשמע מפומך, רוח חכמתא, שורייא, ושלמא (דף טז ע"ב) דלעילא דיהב בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים, פקו זה שפניחים האומנים לבנות הבנין, שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן. כך עשה הקדוש ברוך הוא, קו למים, שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. הדא הוא דכתיב, (איוב לח יא) ואמר עד פה תבא ולא תסיר.

ותאנא, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא לים. ואי זהו גבול. רבי אבא אמר, זה החול, דכתיב (ירמיה ה כב) אשר שמתני חול גבול לים. וכשרואים זה החול, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ, מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה עיקרא דעלמא מיא, דהא שמים נטלו שמה מנהון, מי"ם שמי"ם. ולמה, אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש, וברא ממנו השמים, כלומר, אש ומים.

אמר רבי יודאי, לאו הכי, דהא מחכיבותא דקמי קודשא בריך הוא, איתברון שמים. אמר רבי אלעזר, ושפיר קאמר רבי יצחק, ולא קשיא, במאי דאמר רבי יודאי. וכד תנדע מהו מים, תנדע עיקרא דמילתא.

וכד אתא רבי בא, עאלו לקמיה ר' יהודה ור' חייא, אמרו ליה, לימא לן מר עיקרא דחד מלה, מאינון רזין עילאין, אמר, אימא חד מלה, וטב למאן דיהוי ליה לבא למנדע.

אומרים בעלי סוד המשנה, שמי שרוצה לדעת ולהתבונן בלבו מחכמת המלך העליון, ידע בראשונה מהו מים, ומי שרוצה לדעת מהו הקפאון של הפסא, יסתכל בקיומו של המלח, שפתוב (במדבר יח) ברית מלח עולם היא, ומשנים הללו יסתכל בחכמה הקדושה שלמעלה.

אמר רבי אבא, מי שרוצה לדעת הענין של קיומו של העולם הזה, שיידע את ענין המלח, שמנהג מן השמש שהתמנה תחת אדונו, וידע מהו ואיך נמחה במים, ויסתכל בחכמה.

אמר רבי יצחק אמר רב, החוזים בפוכבים שמעמידים בכוסותיהם מים ומלח, ענין של אוה, מאור היה כדי להסתכל בחכמה.

דבר אחר, (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח, (תהלים ax) מקלות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה'. מקלות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק, בשעה הזו נטלו המים את הארץ, שהיתה כנוסה בהם, והיו מכסים אותה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כף, אלא הכנסו כלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע שהיבשה היתה מקדם ארץ, בלי לחות, בין המים. לא כתוב יבשה, אלא היבשה.

והיו המים הולכים גובהים ויורדים, ומשמיעים קולם לסוף השמים, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא והכניסם לתהום, ושם היא התכנסות המים, ועד עתה קולם אינו שוכף, וקרא להם

אמרין מארי דרזא דמתניתא, דהאי מאן דבעי למנדע ולאסתפלגא בלביה, מחכמתא דמלכא עלאה, ינדע בקדמיתא מהו מים. ומאן דבעי למנדע מהו קרישיותא דכורסיה, יסתפל בקיומא דמלחא, דכתיב (במדבר יח ט) ברית מלח עולם היא. ומתין אלין, יסתפל בחכמתא קדישא דלעילא.

אמר רבי אבא, מאן דבעי למנדע עניינא דקיומא דעלמא דין, לינדע עניינא דמלחא, דאתנהיג משמשא, דאתמני תחותיה דמאריה, וינדע מהו, והיך יתמחי במיא, ויסתפל בחכמתא.

אמר רבי יצחק אמר רב, הני קלודיטי, דזקפין בלודטיהון מיא ומלחא, עניינא דנהורייתא, בוצינתא הוות, לאסתפלגא בחכמתא.

דבר אחר ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח ואמר, (תהלים צג ד) מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה', מקולות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים, שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק בהאי שעתא נטלו מיא לארעא, דהוות פניס בהו, והו מחפיין לה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כף, אלא הפנסו פלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע דיבשתא הוות ארעא קודם, בלא ליחותא, בין מיא. יבשה לא כתיב, אלא היבשה.

והו מיא אזלין גבהין ונחתין, ומשמעין קליהון לסייפי שמיא, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא, והכניסם לתהום, ותמן

ימים. וכשֶׁהֵם גּוֹבְהִים שֶׁם
בְּמָקוֹם הַהוּא, נִשְׁבֵּר תְּקַפָּם,
וְיִוָּרְדוּ וְאֵין יוֹצְאִים הַחוּצָה
מִירֵאת תְּקוּפוֹ שֶׁל אֲדוֹנָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (ש) אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם
אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן, מִה כְּתוּב
אֲחֲרָיו? (ש) עֲדַתִּיךָ נֶאֱמָנוּ מְאֹד
לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ. מִה רוּצָה
פְּסוּקָה זֶה לְפָסוּקָה שְׁלֹמֶעֱלָה? אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד: רְבוּנוּ שֶׁל
עוֹלָם, הַעֲדוֹת שְׁעֵשִׂית בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת לְהַעֲרִיד עֲלֵיהֶם
בְּכָל יוֹם, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל הַמַּעֲרִיד
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם,
מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא.
וְאָמַר דָּוִד, אִתָּה הוּא שְׁעֵשִׂית אֶת
כָּל הָעוֹלָם, וְעֵשִׂית אֶת הַמַּיִם,
וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּים אֶת הָעוֹלָם
מִהַרְבּוּי שְׁבָהֵם, וְעֵשִׂית לָהֶם
שְׂתֵיכְפָנְסוּ בְּצַמְצוּם פְּלִים אֶחָד אֶל
מְקוֹם אֶחָד. כִּי יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ,
שְׁשִׁכְנֶנְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתְּצַמְצַם אוֹתָהּ
בְּבֵיתְךָ, שְׂתִיתָ רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת
שֵׁם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה
קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוּעֵט, אֲלֵא
לְאֲרֵךְ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ
הַמַּיִם מִפְּתַח הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם
אֶחָד וְתִרְאֶה הַיְבֻשָּׁה. רַבִּי תַנְחוּם
פָּתַח בְּפָסוּק הַזֶּה, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי
חֹסֵד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מְבִין כִּי מִפְּנֵי
הַרְעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. שֵׁם שְׁנִינּוּ,
שְׁכַפְאֶשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי
אָדָם צַדִּיקִים, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין
בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, כְּמַעֲשֵׂה
שֶׁל הַגּוֹף עִם הַנְּשִׁמָּה עוֹשֶׂה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר.

הִיא פְּנִישׁוּתָא דְמֵיָא. וְעַד כְּעַן קָלִיהוֹן לֹא
שְׁכִיף, וְקָרָא לְהוּ יָמִים. וְכַד אֵינּוּן גְּבַהִין תַּמָּן
בְּאַתְרָא הַהוּא, אֲתַבֵּר תּוֹקְפִיהוֹן, וְנַחְתִּין וְלֹא
נְפָקִין לְבַר, מִדְּחִילוֹ דִּתְקִיפּוּתָא דְמֵאֲרִיהוֹן,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אֲדִיר
בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן מֵאֵי כְּתִיב אֲחֲרָיו,
עֲדַתִּיךָ נֶאֱמָנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ,
מֵאֵי בְּעֵי פְּסוּקָא דָּא, לְפָסוּקָא דְלְעִילָא. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲדוֹת
שְׁעֵשִׂית בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת, לְהַעֲרִיד
עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. דְּהָא תְּנִינָן, כָּל הַמַּעֲרִיד
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא
בֶּן עוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אִתָּה הוּא שְׁעֵשִׂית אֶת כָּל הָעוֹלָם,
וְעֵשִׂית אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּין אֶת
כָּל הָעוֹלָם מִהַרְבּוּי שְׁבָהֵם, וְעֵשִׂית לָהֶם
שְׂתֵיכְפָנְסוּ בְּצַמְצוּם פְּלִים אֶל מְקוֹם אֶחָד. כִּי
יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שְׁשִׁכְנֶנְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתְּצַמְצַם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שְׂתִיתָ
רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת שֵׁם. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, לְבֵיתְךָ
נֶאֱוָה קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוּעֵט, אֲלֵא לְאֲוֲרֵךְ
יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם מִפְּתַח
הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיְבֻשָּׁה.
ר' תַנְחוּם פָּתַח בְּהַאי קָרָא, (ישעיה נז א) הַצַּדִּיק
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי חֹסֵד נֶאֱסָפִים
בְּאֵין מְבִין כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. תַּמָּן
תְּנִינָן, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם,
וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי אָדָם וְנֶפְאִין, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם. אָמַר
רַבִּי תַנְחוּם, כְּעוֹבְדָא דְגּוֹפָא עִם נְשִׁמָּתָא, עֶבֶד
קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּרָא.